

Kursrapport för specialkursen Civilprocess, 15 hp

Kursansvariga: Magnus Gulliksson och Patricia Shaughnessy

Period: HT 2025

Kurskod: JU900A

1 Allmänt om kursen

Som framgår av kursplanen, syftar kursen att fördjupa kunskaper och färdigheter inom området civilprocess, med särskild inriktning på metodologisk och teoretisk förståelse av centrala processrättsliga institut och relationen mellan materiell rätt och civilprocessrätt:

”Kursen syftar till att fördjupa studenternas kunskaper om civilprocessen på ett sätt som innebär en progression i förhållande till tidigare kurser på Juristprogrammet. Särskilt fokus ligger på att studera hur fördjupad förståelse för teoretiska utgångspunkter och metoder inom civilprocessen möjliggör kritisk analys av praktiska tillämpningssituationer och hur en sådan analys kan påverka utfallet av rättstillämpningen i dessa situationer. Kursen behandlar även civilprocessens varierande former och civilprocessens funktion i samhället. Utöver centrala civilprocessrättsliga frågor ger kursen därför också en orientering om alternativa former av civilprocess, såsom skiljemannarätt och medling, och utgör en god bas för fortsatta studier inom dessa områden liksom inom civilprocessen i övrigt.”

2 Förändringar sedan förra kurstillfället

Kursens seminarier är indelade i tre block, varav det första – block A – är inriktat mot teori, metod och grundbegrepp. Merparten av seminarierna i detta block har bytts ut eller modifierats kraftigt inför HT 2025. Syftet har varit att dels fördjupa

Juridiska institutionen

förståelsen för ett antal centrala begrepp och institut inom civilprocessen, dels ta upp institut och temata som inte berörs på grundkursen. Den workshop för PM-skrivande som funnits i block A har omarbetats och förlagts efter tidpunkten då studenterna erhållit feedback på sina PM. Syftet har varit att studenterna ska kunna diskutera det egna PM-skrivandet och inte PM-skrivande i allmänhet. Ett nytt processpelsseminarium har sätts i block B. Nya seminarier har också introducerats i block C vars tema är relationen mellan materiell rätt och processrätt.

Tanken att införa en lärsekvens om Access to Justice har inte varit möjlig att genomföra HT 2025, eftersom Civilprocessen utgjorde pilotkurs för införandet av Canvas-plattformen. Denna plattform har inget som i dagsläget motsvarar lärsekvenser i Athena. Idén har därför skjutits på framtiden.

3 Svar från kursenkäten

3.1 Kvantitativa frågor

Som framgår av den bilagda sammanställningen av kursenkäten var svarsfrekvensen 1/3 och antalet respondenter endast 6 st. Detta medför att slutsatser utifrån den kvantitativa delen av kursenkäten måste göras med mycket stor försiktighet. Överlag verkar respondenterna ha varit nöjda med kursen (fråga 1), eller åtminstone tillräckligt nöjda. Av de svarande har 1/3 angivit siffran 4 eller 5 av 5 på fråga 1, där 5 motsvarar ”instämmer helt” och 1 ”instämmer inte alls” (I det följande hänvisas till bilagan för procentsatser avseende respektive svarsalternativ). Hälften har angivit siffran 3. Hälften av respondenterna menar att ämnesinnehållet har varit relevant och givit förutsättningar för att uppnå de förväntade studieresultaten (fråga 2), medan 1/3 ger omdömet godkänt (3). Samma fördelning förekommer i förhållande till fråga 3, nämligen i vilken utsträckning undervisningen gav goda förutsättningar för att uppnå de förväntade studieresultaten. Beträffande frågan om examinationen prövar de förväntade studieresultaten är bilden mer splittrad, med en dragning åt lägre omdömen. Majoriteten av respondenterna (2/3) uppger att de lagt ner mindre än 39 timmar per vecka på kursen (fråga 5). Kurslitteraturen får spridda omdömen, väl att en majoritet anger att de är nöjda (fråga 6). En nedbrytning av svaren för seminarieblocken A-B (frågorna 7–9) visar att seminarieundervisningen under block B (processseminarierna) varit särskilt uppskattad, medan seminarieundervisningen i block A (teori och metod) får mer blandade omdömen. Omdömena för block C (processrätten och den materiella rätten) ligger sig mitt emellan, med dragning åt

högre omdömen. Basgruppsarbetet synes av flertalet respondenter ha fungerat relativt väl (fråga 10). Basgruppsuppgiften – som går ut på att författa en inlägga till något av processpelsseminarierna i block B – får väl godkänt av majoriteten respondenter (fråga 11). En majoritet av respondenterna anser att duggan fungerar väl som komplement till övrig examination (fråga 12). Detta är en tydlig förbättring mot utfallet HT 2024, men de kvantitativa svaren ska som nämnts. behandlas med försiktighet. Fritextsvaren ger också en mer nyanserad bild och behandlas nedan i avsnitt 3.2.

Uppgiften att författa en individuell PM (fråga 13) framstår utifrån respondenternas svar som givande eller mycket givande. Detsamma gäller den feedback som lämnas på PM-uppgiften (fråga 14). Liknande positiva omdömen lämnas på frågan om PM-oppositionen utgör ett bra komplement till övrig examination på kursen (fråga 14), och liksom ifråga om lämnad feedback på oppositionen. Studiebesöken uppfattas i hög grad som givande av respondenterna (fråga 17). Eftersom Canvas infördes för civilprocesskursen som ett pilotprojekt vid SU, fanns för året också en fråga om Canvas varit enkel att använda (fråga 20). Av respondenterna svarade 5/6 instämmande, vilket också återspeglas i fritextsvaren.

3.2 Fritextsvar

Fritextsvaren (frågorna 12, 13, 18, 19 och 20) redovisas inte i bilagan. Nedan följer en kommenterad sammanställning av dessa svar. Kritiken är i huvudsak konstruktiv, balanserad och genomtänkt, vilket är mycket glädjande.

3.2.1 Kursens styrkor

Fritextsvaren bekräftar bilden som tecknas av svaren till de kvantitativa frågorna, nämligen att processpelsseminarierna under block B och PM-skrivandet varit uppskattade inslag på kursen. Även lärarnas engagemang och kunskap framhålls i flera enkätsvar. Administrationen och kursens struktur framhålls av några respondenter som god, även om bilden är splittrad (se nedan under avsnitt 3.2.2 Kursens svagheter).

Vad avser examinationen lyfts även duggan fram i flera svar som ett bra komplement till övrig examination. Samtidigt menar respondenterna att informationen kunde varit tydligare om duggans utformning och vad den examinerar (se nedan under avsnitt 3.2.2 Kursens svagheter).

3.2.2 Kursens svagheter

De brister i schemaläggningen som HT 2024 ledde till att vissa basgrupper stundtals hade kolliderande inlämningar eller tyngre förberedelser verkar av enkätsvaren att döma ha åtgärdats HT 2025. Ett späckat schema som inte ger utrymme till adekvata förberedelser lyfts dock fram bland enkätsvaren som ett problem. Behovet av tydligare handledning inför block B (processpelsseminarierna) är något som återkommer i flera enkätsvar, liksom behovet av att de lärare som håller i processpelen under block B samordnar upplägget i högre utsträckning. Respondenterna menar att utformningen av processpelsseminarierna skulle bli bättre med något högre grad av läraraktivitet under själva spelet.

Fastän PM-skrivandet är uppskattat, efterlyser flera respondenter handledning under kursen, eller att PM-workshopen förläggs senare under kursen. Någon respondent påpekar att instruktionerna för genomförandet av oppositionen inte varit tillräckligt tydliga, en annan att – efter samtal med praktiker – det valda PM-ämnet inte har praktisk relevans. Ytterligare en tredje hävdar att det inte finns utrymme att välja PM-ämne (vilket är felaktigt).

4 Analys och bedömning av kursens genomförande samt förändringar till nästa kursomgång

4.1 Momentet med PM-skrivande

PM-skrivandet och processpelsseminarierna under block B framhålls alltså som uppskattade inslag på kursen. Samtidigt är det tydligt att respondenterna anser att behovet av handledning vid PM-skrivandet och information rörande processpelsseminarierna inte tillgodoses i tillräcklig utsträckning. Kursledningen gör samma bedömning. Utrymmet för att återinföra handledning, ens i PM-grupperna, är emellertid obefintligt givet tidsramen och kursens inriktning. För en kurs på endast 15 hp är ambitionen hög beträffande bredd, djup och färdighetsträning. Kursen tangerar redan gränsen för vad som är möjligt att rymma och åstadkomma inom den tillgängliga tidsramen.

Till HT 2026 kommer vissa justeringar att göras, bl.a. förläggs PM-workshopen enligt studentförslag i kursenkäten något senare på kursen. Informationen vid kursstart om PM-skrivandet och särskilt syftet med detta, liksom möjligheten att

välja egna PM-ämnen kommer att accentueras. Exempelvis bör informationen framhålla att syftet med PM-uppgiften främst är att tillhandahålla träning i processrättslig analys, argumentation och skrivande, inte att ge en kunskapsmässig ögonblicksbild av vanligt tillämpade processrättsliga bestämmelser. Möjligen bör även AI behandlas metodologiskt och företrädesvis med en kritisk utgångspunkt, givet den närmast oreflekterade hållning som är alltför vanligt förekommande.

En utmaning med att examinera relativt omfattande PM-uppgifter med inga eller begränsade möjligheter till handledning och kontroll av arbetet, är risken för vilseledande vid examination i form av plagiat och AI-användning. Vid snart sagt varje kurstillfälle har disciplinärenden initierats. Att beivra fusk är helt nödvändigt för att akademisk integritet och ytterst examinationsrätten ska kunna värnas. Samtidigt medger institutionens tidsriktlinjer ingen ersättning för det tidsödande och mödosamma arbete som disciplinärenden medförs; ersättningen för rättningen räcker knappt för att läsa och på ett adekvat sätt kommentera skrivuppgifterna.

Det måste bli tydligt vad denna bristande resursallokering och (bort)prioritering av akademiskt skrivande leder till. Det är med nuvarande tidsriktlinjer i längden inte hållbart att erbjuda och examinera en omfattande PM-uppgift, om denna ska vara värd namnet. Av denna anledning har kursledningen begärt en ändring av kursplanen *inför HT 2027*, där PM-momentet skrotas och ersätts med salstentamen. Detta är en djupt beklaglig, för att inte säga sorglig åtgärd, eftersom behovet av skrivträning är skriande på utbildningen. Därtill har PM-momentet på kursen fungerat mycket väl som både rekryteringsbas och introduktion för de studenter som velat skriva examensarbete i civilprocess. Det är tydligt att dessa studenter varit väl rustade för examensarbetet. Åtgärden att skrota PM-uppgiften är dock tyvärr helt nödvändig. **För HT 2026** kvarstår examination med PM, dugga och arbetsuppgifter i grupp som tidigare.

4.2 Teori kontra praktik

Ett viktigt mål med kursen är att fördjupa studenternas kunskaper om processrättslig och näraliggande teoribildning, och synliggöra hur en god teoretisk förståelse av denna kan vara avgörande för att lyckas finna – inte sällan kreativa – lösningar på processuella problem. Det utgör alltså en pedagogisk utmaning att förmedla en förståelse för detta, vilket kan bero på hur utbildningen i stort är utformad, men också att problemets omfattning underskattats av kursledningen. Ännu tydligare kursinformation inför kursstart och möjligen också redan under ansökningstiden för kursen behöver förmodligen ges.

Det finns på sina håll, också inom lärarkåren, en uppfattning att utbildningen har för få praktiska moment. Kursledningens uppfattning är dock att det som saknas är en djupare teoretisk förståelse för rätten och ambitionen att nå denna. I olika kontakter med praktiker framkommer också inte sällan att det universitetsutbildningen bäst kan bidra med är en god teoretisk bas och förmåga att tänka, analysera, och argumentera på ett (process)rättsligt adekvat sätt. Handgrepp och ”best practices”, liksom kunskap om detaljerade praktiska moment i de olika juristprofessionerna, lärs bäst ut i det praktiska rättslivet. Det är till exempel inte nödvändigtvis så att kunskaper om hur vanligt förekommande och enkla dussinmål eller ärenden handläggs, är det som juristutbildningen ska ödsla dyrbar tid och resurser på. Det kan i sammanhanget nämnas att (process)rättsligt tänkande också är en form av praktik, som behöver tränas. Ett ensidigt fokus på *förväntade* slutresultat (t.ex. genom okritiskt och ängsligt anammande av AI-hjälpmedel) riskerar att kortsluta träningen i tänkande, och leda till just *slentriantänkande*. Det är knappast önskvärt.

Seminarierna under block A kommer att ses över, vilket förhoppningsvis i större utsträckning kommer att bidra till fördjupade insikter om processrättens komplexitet och behovet av god teoretisk förståelse som *förutsättning för en god praktisk rättstillämpning*.

4.3 Information om kursens olika moment och kursens bärande pedagogiska idé

Behovet av tydligare information om processpelsseminarierna under block B framgår av några enkätsvar, som efterlyser tydligare instruktioner. En av kursens bärande pedagogiska tankar är att studenterna själva ska våga finna vägar att genomföra de olika momenten, oavsett om det handlar om självstudier, PM-skrivande eller processpel. Tanken är inte att tillhandahålla mallar, detaljerade instruktioner eller lathundar som sedan ska följas mekaniskt. Det finns skäl att ännu tydligare betona detta och tydligare ange ramarna för de olika momenten, innefattande processpelsseminarierna. Syftet och målet med processpelsseminarierna bör framhållas ännu tydligare. Detsamma gäller PM-skrivandet, t.ex. avseende PM-ämnena och skrivprocessen och PM-oppositionen. Till HT 2026 bör kursintroduktionen ändras radikalt, för att bättre förmedla detta. Likaså bör informationen om de olika kursmomenten ses över.

4.4 Kurslitteraturen

Det är notoriskt svårt att hitta kurslitteratur som passar för en kurs i civilprocess på avancerad nivå. Rättegångsserien håller hög kvalitet, men är samtidigt för bred. Flera monografier inriktade på tvistemål är antingen för handboksinriktade, för specialinriktade på enskilda processuella institut, eller för allmänt hållna. Den nuvarande kursboken av Lindell utgör en kompromiss; den är i vissa avseenden för grundläggande och allmänt hållen. Samtidigt bidrar den med andra perspektiv på centrala processuella institut, jämfört med *Rättegång* som utgör kurslitteratur på grundkursen. På sikt bör kurslitteraturen utgöras av ett kompendium med artiklar, men arbetet med detta är tidsödande och får tyvärr anstå i dagsläget. Frågan får tas upp igen inför HT 2027, när kurslitteraturen p.g.a. den ändrade kursplanen ändå behöver ses över.

4.5 Examination

Examinationsmomenten och viktningen dem emellan kommer inte att förändras till HT 2026. Det är t.ex. inte aktuellt att poängsätta basgrupps-PM/inlagor, vilket sammanhänger med att grupprestationer enligt de av rektor 2025-01-23 beslutade reglerna för examination, inte får utgöra grund för graderad betygsättning, såvida inte de individuella prestationerna tydligt går att urskilja.¹

4.6 Utfall av examinationen

Betygsstatistiken ser ut som följer, för de studenter som fullföljt kursen och genomfört all examination:

Statistik	Antal	Andel (%)
AB	3	25%
Ba	7	58%
B	2	17%
SUMMA	12	

I statistiken ingår ej de studenter som saknar resultat från endera duggan eller PM:n. Resultatet är inte anmärkningsvärt, men att andelen AB i tidigare kursomgångar

¹ Se avsnitt 2.2.5 i *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå*, dnr. SU FV-0152-25.



sedan duggan infördes har varierat (46% respektive 75%). Eftersom ingen större förändring har gjorts av kursen, är det svårt att uttala sig om vad variationerna beror på. Eftersom antalet studenter som examinerats på kursen är så lågt, ligger det närmast till hands att förklara skillnaderna med slumpvisa variationer. En liten "sample size" från den större populationen (årskullen) blir känslig för slumpvisa skillnader i sammansättningen på kursen.

4.7 Lokaler

En väldigt praktisk pedagogisk åtgärd som vore önskvärd, men som tyvärr ligger utanför kursledningens kontroll och som trots påstötningar hos CEUL och fastighetsavdelningen, hittills inte lett till några åtgärder, är att säkra tillgången till pedagogiskt adekvat utformade undervisningslokaler. Det är tydligt att basala hjälpmedel som whiteboardtavlor och inredning inte håller ett skick som svarar mot undervisningens behov. Det går t.ex. inte att med enkelhet möblera lokalerna som används vid seminarierna efter undervisningens behov. Whiteboardtavlor är dimensionerade för att lämna plats åt obsoleta overhead-dukarna som inte längre används, vilket leder till alltför liten skrivyta. Ventilationen är underdimensionerad i många salar; vädringsmöjligheter saknas på vissa ställen.

Bilaga
(Fritextsvar redovisas ej)

Civilprocess HT25

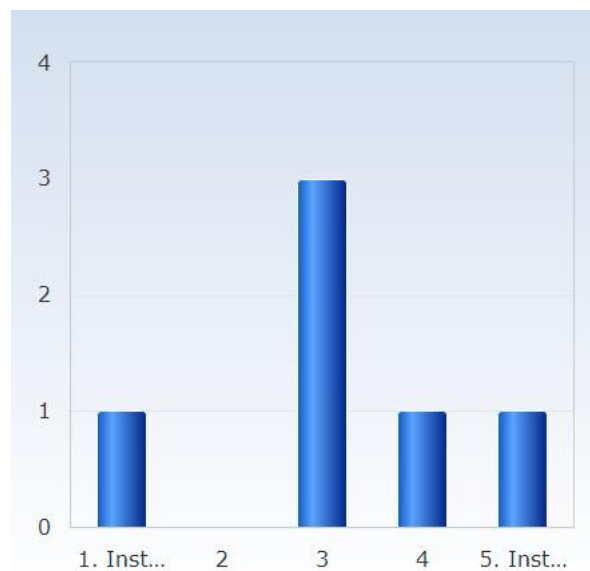
Antal respondenter: 18

Antal svar: 6

Svarsfrekvens: 33,33 %

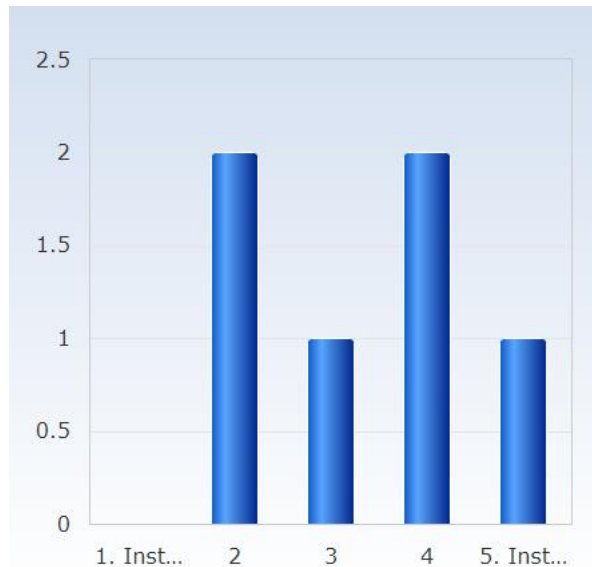
1. Överlag är jag nöjd med kursen.

Överlag är jag nöjd med kursen.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (16,7%)
2	0 (0,0%)
3	3 (50,0%)
4	1 (16,7%)
5. Instämmer helt	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)



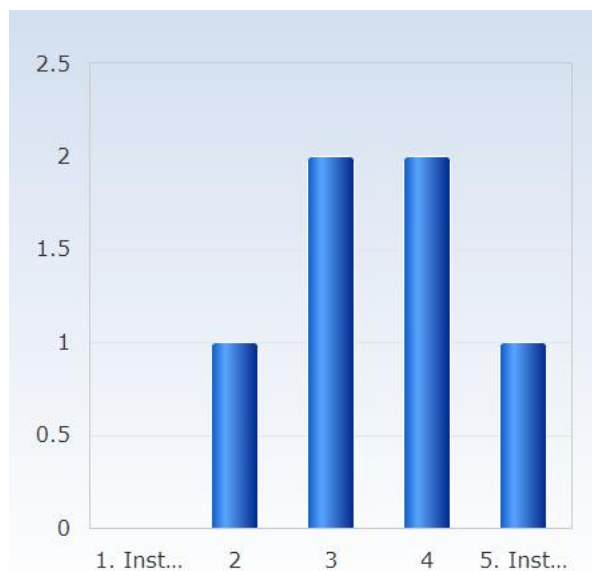
2. Kursens ämnesinnehåll var relevant för att jag skulle uppnå de förväntade studieresultaten.

Kursens ämnesinnehåll var relevant för att jag skulle uppnå de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	0 (0,0%)
2	2 (33,3%)
3	1 (16,7%)
4	2 (33,3%)
5. Instämmer helt	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)



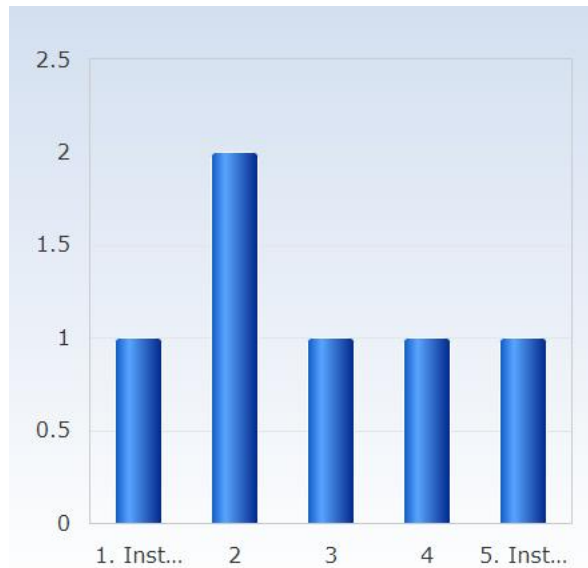
3. Undervisningen gav mig goda förutsättningar att uppnå de förväntade studieresultaten.

Undervisningen gav mig goda förutsättningar att uppnå de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	0 (0,0%)
2	1 (16,7%)
3	2 (33,3%)
4	2 (33,3%)
5. Instämmer helt	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)



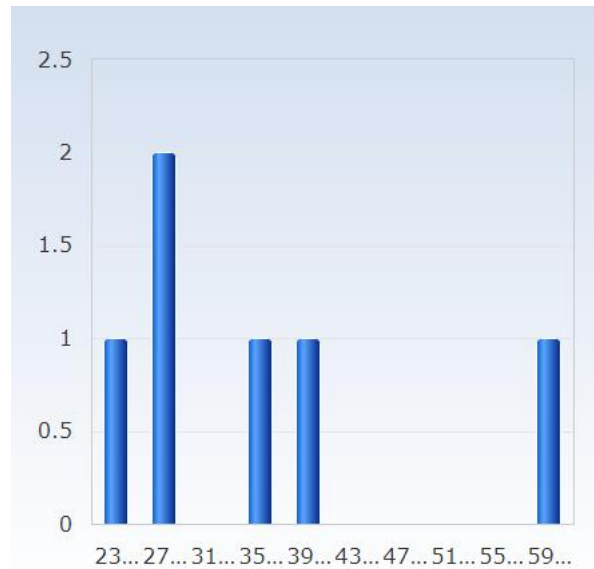
4. Examinationen/erna prövade hur väl jag uppnått de förväntade studieresultaten.

Examinationen/erna prövade hur väl jag uppnått de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (16,7%)
2	2 (33,3%)
3	1 (16,7%)
4	1 (16,7%)
5. Instämmer helt	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)



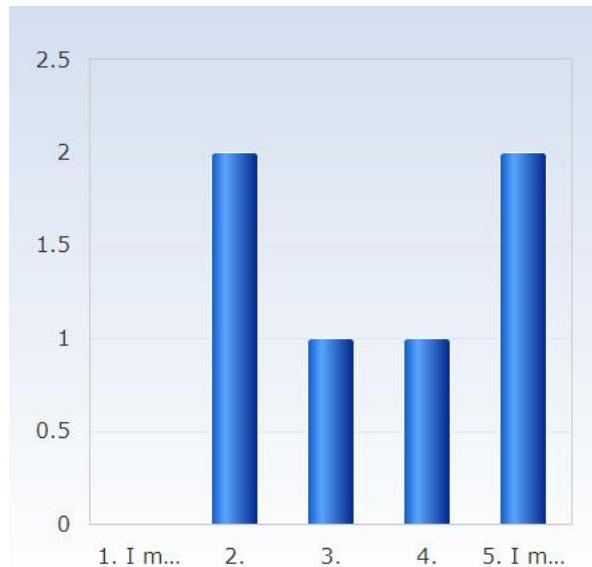
5. I genomsnitt har jag per vecka lagt ner ungefär följande antal timmar på kursen, sammanlagd tid inklusive självstudier.

I genomsnitt har jag per vecka lagt ner ungefär följande antal timmar på kursen, sammanlagd tid inklusive självstudier.	Antal svar
23 - 26	1 (16,7%)
27 - 30	2 (33,3%)
31 - 34	0 (0,0%)
35 - 38	1 (16,7%)
39 - 42	1 (16,7%)
43 - 46	0 (0,0%)
47 - 50	0 (0,0%)
51 - 54	0 (0,0%)
55 - 58	0 (0,0%)
59 - 62	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)



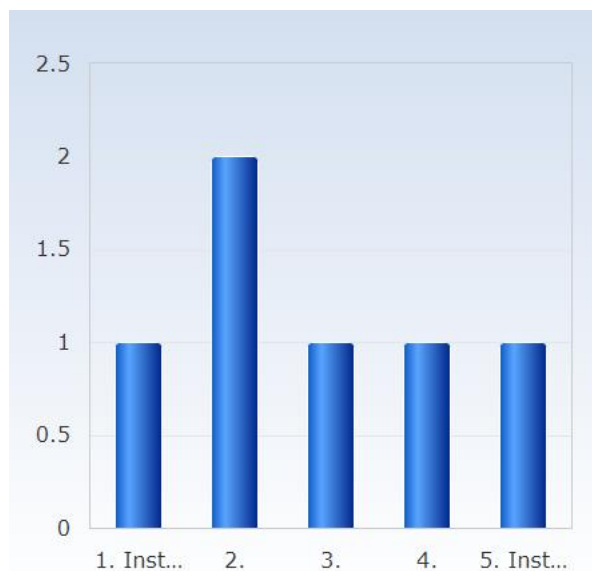
6. Var kurslitteraturen (inklusive materialet till seminarierna) ändamålsenlig och till hjälp vid studierna?

Var kurslitteraturen (inklusive materialet till seminarierna) ändamålsenlig och till hjälp vid studierna?	Antal svar
1. I mycket låg grad	0 (0,0%)
2.	2 (33,3%)
3.	1 (16,7%)
4.	1 (16,7%)
5. I mycket hög grad	2 (33,3%)
Summa	6 (100,0%)



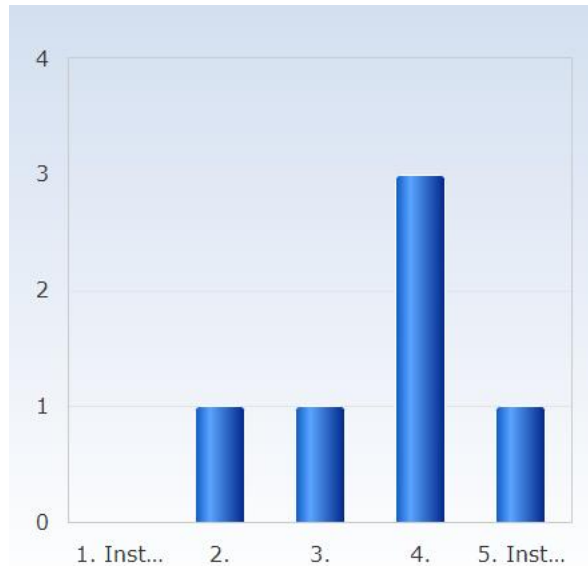
7. Seminarierna i block A - teori och metod var givande.

Seminarierna i block A - teori och metod var givande.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (16,7%)
2.	2 (33,3%)
3.	1 (16,7%)
4.	1 (16,7%)
5. Instämmer helt	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)



8. Seminarierna i block B - processspel var givande.

Seminarierna i block B - processspel var givande.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	0 (0,0%)
2.	1 (16,7%)
3.	1 (16,7%)
4.	3 (50,0%)
5. Instämmer helt	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)



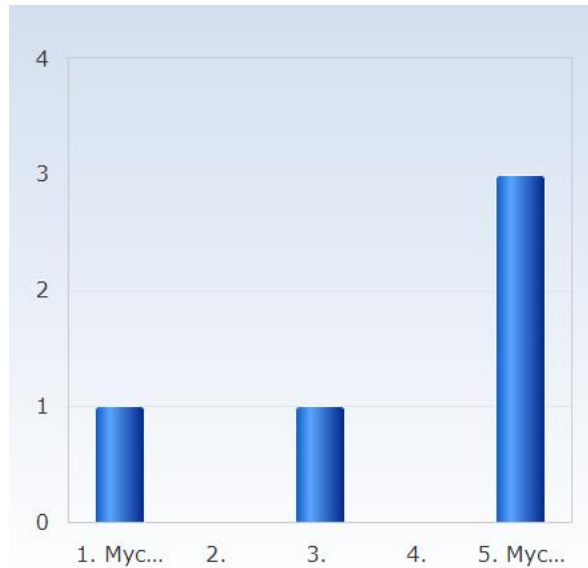
9. Seminarierna i block C - materiell rätt och processrätt var givande.

Seminarierna i block C - materiell rätt och processrätt var givande.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	0 (0,0%)
2.	0 (0,0%)
3.	3 (60,0%)
4.	0 (0,0%)
5. Instämmer helt	2 (40,0%)
Summa	5 (100,0%)



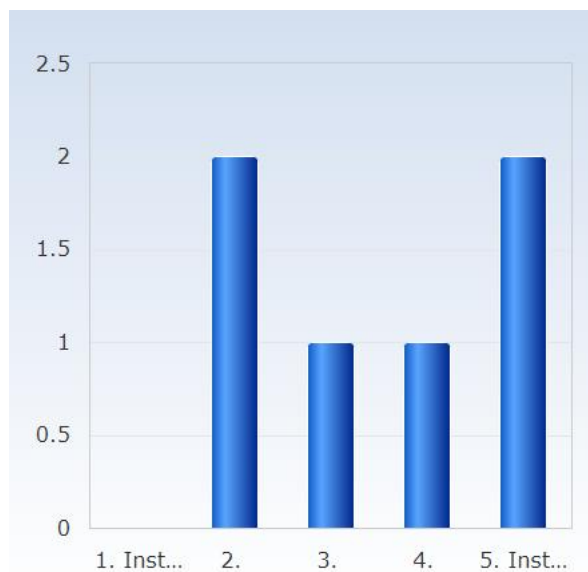
10. Hur fungerade basgruppsarbetet?

Hur fungerade basgruppsarbetet?	Antal svar
1. Mycket dåligt	1 (20,0%)
2.	0 (0,0%)
3.	1 (20,0%)
4.	0 (0,0%)
5. Mycket bra	3 (60,0%)
Summa	5 (100,0%)



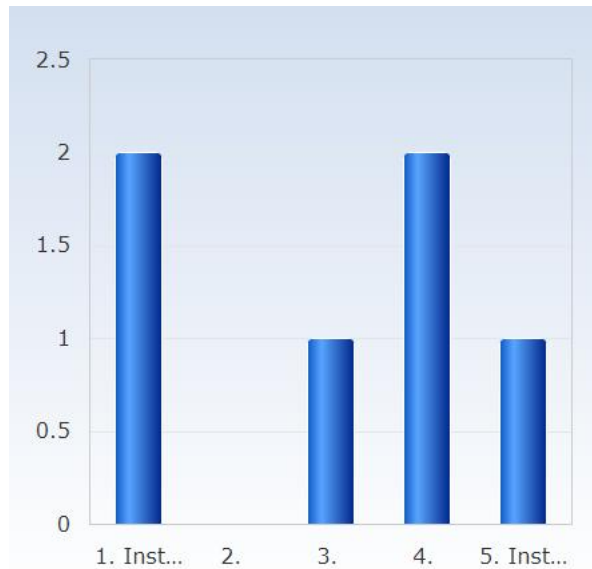
11. Basgruppsuppgiften - författandet av inlägga var givande

Basgruppsuppgiften - författandet av inlägga var givande	Antal svar
1. Instämmer inte alls	0 (0,0%)
2.	2 (33,3%)
3.	1 (16,7%)
4.	1 (16,7%)
5. Instämmer helt	2 (33,3%)
Summa	6 (100,0%)



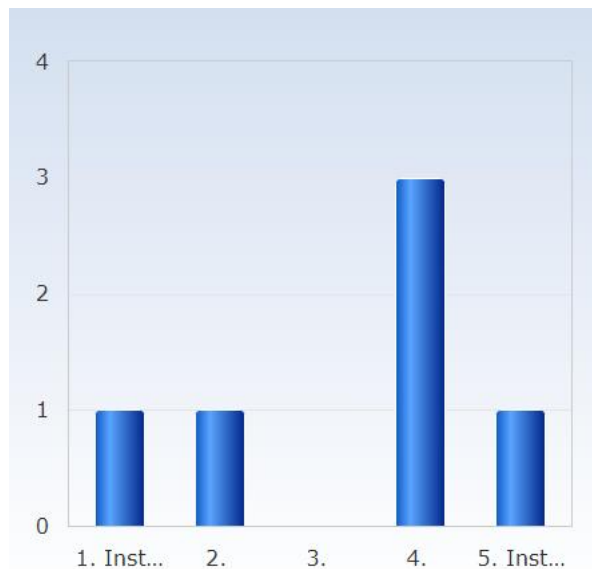
12. Duggan utgör ett bra komplement till övrig examination på kursen.

Duggan utgör ett bra komplement till övrig examination på kursen.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	2 (33,3%)
2.	0 (0,0%)
3.	1 (16,7%)
4.	2 (33,3%)
5. Instämmer helt	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)



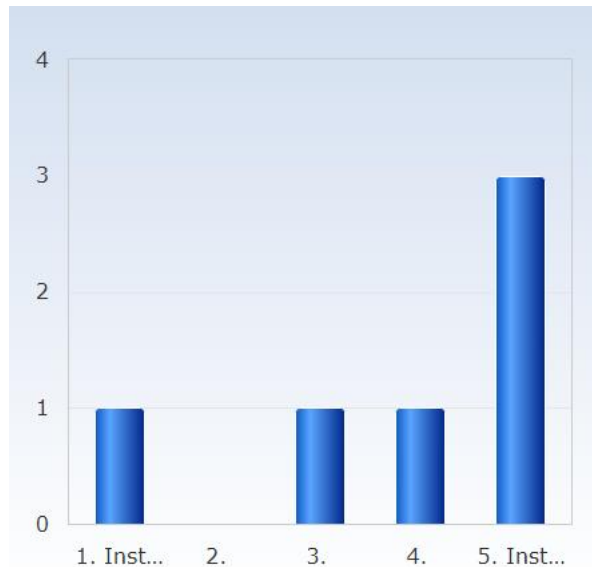
13. PM-skrivandet var givande

PM-skrivandet var givande	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (16,7%)
2.	1 (16,7%)
3.	0 (0,0%)
4.	3 (50,0%)
5. Instämmer helt	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)



14. Feedback på PM:n var värdefull

Feedback på PM:n var värdefull	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (16,7%)
2.	0 (0,0%)
3.	1 (16,7%)
4.	1 (16,7%)
5. Instämmer helt	3 (50,0%)
Summa	6 (100,0%)



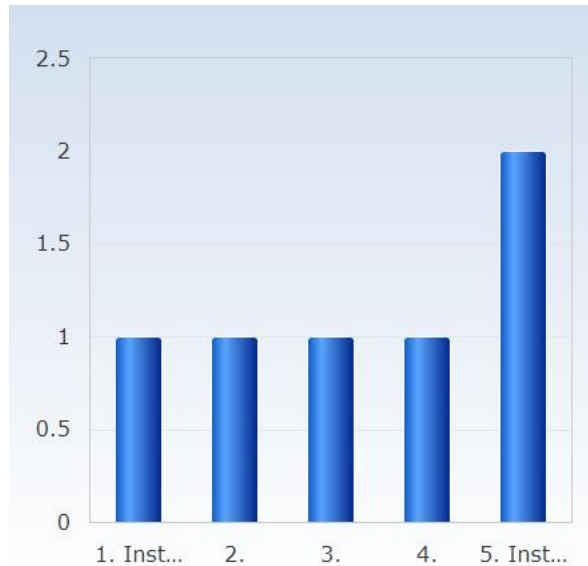
15. Genomförande av PM-opposition är ett bra komplement till övrig examination på kursen.

Genomförande av PM-opposition är ett bra komplement till övrig examination på kursen.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	0 (0,0%)
2.	1 (16,7%)
3.	1 (16,7%)
4.	1 (16,7%)
5. Instämmer helt	3 (50,0%)
Summa	6 (100,0%)



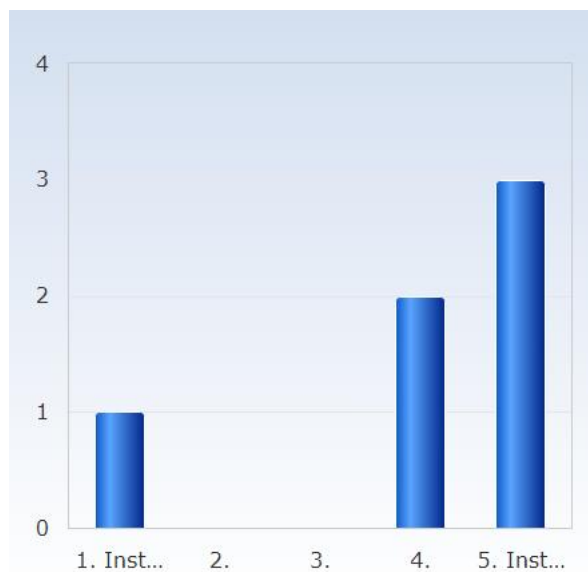
16. Lämnad feedback på oppositionen var värdefull.

Lämnad feedback på oppositionen var värdefull.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (16,7%)
2.	1 (16,7%)
3.	1 (16,7%)
4.	1 (16,7%)
5. Instämmer helt	2 (33,3%)
Summa	6 (100,0%)



17. Studiebesöken var givande

Studiebesöken var givande	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (16,7%)
2.	0 (0,0%)
3.	0 (0,0%)
4.	2 (33,3%)
5. Instämmer helt	3 (50,0%)
Summa	6 (100,0%)



20. Canvas har varit enkel att använda

Canvas har varit enkel att använda	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (16,7%)
2.	0 (0,0%)
3.	0 (0,0%)
4.	1 (16,7%)
5. Instämmer helt	4 (66,7%)
Summa	6 (100,0%)

